

XX. reál- és humántudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia (ETDK)

Kolozsvár, 2017. május 18–21.

**Önmegvalósítás keresztény szemmel.
Vallásosság és identitás vizsgálata a Ferences Ifjúsági Csoport
és a KEL Ifjúsági csoport tükrében.**

Szerző:

Sali Szilvia

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Római Katolikus Teológia Kar, Didaktikai
Teológia szak, alapképzés, III. év

Témavezető:

Dr. Vik János egyetemi adjunktus,

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Római Katolikus Teológia Kar – Kolozsvár

Tartalom

1. Bevezető.....	3
2. Identitáskeresés folyamata az ifjúkorban	5
3. Vallásosság fiatalokban.....	14
4. Lelkiségi csoportok Kolozsváron	20
4.1. Katolikus Egyetemi Lelkészség (Mécses csoport)	21
4.2. Ferences Ifjúsági csoport (Francesco palántái)	22
5. Következtetések.....	23
6. Irodalomjegyzék	24

„A végtelenben magadra találni:
Fel kell bontani és aztán összerakni”
Goethe

1. Bevezető

Az utóbbi évek során egyre tágabb teret kapott a vallási hovatartozás és legfőképpen a személyes vallás megélése a társadalomban. Rengeteg szakirodalom szól arról, hogy a vallás és az egészség milyen kapcsolatban állnak egymással, hogyan segít mindennap a személyes vallás megélése elsősorban a lelki egészség terén, de a fizikai egészségben is. Azonban tudományos dolgozatunk azt szeretné előtérbe hozni, hogy a fiatalok hogyan viszonyulnak saját vallásukhoz, hogyan alakítják ki személyes vallásukat egyénileg és csoportokban. Mindezek a tényezők mellett a dolgozat rávilágít arra is, hogy a vallás kialakulásában milyen szerepet tölt be az az identitás, amely a serdülő- és ifjúkorban alakul ki. A kutatás elején három feltételezést fogalmaztunk meg, amelyek végig vezérfonalként fognak szolgálni a dolgozatban. Az első hipotézis a közösség és az identitás kapcsolatát foglalja össze, hiszen az a kérdés tevődött fel, hogy az ifjúkorban levő egyének identitásuk alapján választanak közösséget vagy sem. Az identitásuk, ha döntő szerepet foglal el a közösség választásában, akkor megtartják azt vagy változik a közösségben való beilleszkedés során. Feltételezésünk az, hogy valószínűleg személyes vallási identitásuk alapján választanak vallás alapú közösséget és ezekbe a csoportokba tartozó fiatalok meg is tartják nagyobb százalékban. Azonban elképzelhetőnek tartjuk, hogy valamelyest változnak is a közösségben. Ehhez a hipotézishez még egy feltevés hozzáfűződik, mégpedig az, hogy ha nem identitás alapján választanak, akkor mi köti őket a csoporthoz. Feltételezhetjük ebben az esetben, hogy a fiatalokat leginkább a felszabadultság köti oda, hiszen más helyeken, mint egyetemen vagy más közösségekben nem igazán tudnak szocializálódni. Második hipotézisünk azokra az értékekre fekteti a hangsúlyt, amelyek fontosak a fiatalok számára a csoporton belül. Elgondolásunk alapján legfőbb érték számukra a közösség tagjai, hiszen hasonló értékrendű fiatalok járnak oda, ezáltal figyelnek egymásra, közösen ünnepelnek és aki mindezt végig kíséri az Isten, ő van jelen minden összejövetelen. Harmadik hipotézisnek két fő pontja van. Az egyik pont arra tér ki, hogy a vallásos közösségekben résztvevő fiatalok életében mennyire fontos a vallás, a hit megélése a mindennapjaikba. Azt kell feltételeznünk, hogy ez határozza meg mindennapjaikat, azt, ahogyan cselekednek és fontos döntéseiket általában Isten jelenlétében az ő segítségével hozzák meg, tehát

intenzíven élik meg a személyes hitüket. A második pontja a hipotézisnek egy tükröt tartana az előző feltevésnek, mivel olyan vallásos fiatalokat fogunk felmérni, akik nem járnak ilyen csoportokba és megvizsgáljuk, hogy mennyire erős a vallásos hitük és ez mennyiben határozza meg mindennapjaikat, döntéseiket. Az a feltevésünk, hogy azok a fiatalok akik nem járnak ilyen csoportokban nem figyelnek annyira oda, hogy a mindennapjaikban jelen legyen Isten és arra sem jut idő, hogy legalább mindennap a személyes hitet fejlődni hagyják.

A kutatás során elméleti háttérként az identitás és a vallásosság kérdésével fogunk foglalkozni. Annak érdekében, hogy mindezt az elméleti háttérrel alá tudjuk támasztani, két Kolozsváron található vallásos ifjúsági csoportot fogunk alapul venni. Az egyik a Katolikus Egyetemi Lelkészségen működő Mécses nevezetű ifjúsági csoport, a másik pedig a Ferences Ifjúsági csoport keretén belül létrejövő fiatalokból álló Francesco palántái csoport. Kutatásunk során az interjú módszerével fogjuk felmérni ezekben a csoportokban tartozó fiatalokat. Valamint ahhoz, hogy a harmadik hipotézisünk második pontjának is eleget tegyünk, a Római Katolikus Egyetem kolozsvári karára járó, de nem vallásos közösségekbe tartozó fiatalokat is meg fogunk interjúvolni. A tudományos dolgozat kutatásának az lényege, hogy felmérjük Kolozsvár két lelkeségi csoportjának az értékeit és azokat a vallási és identitási vonatkozásokat, amelyek egy fiatal életében megjelennek.

2. Identitáskeresés folyamata az ifjúkorban

A személyiséglélektan és a fejlődéslélektan kutatóknak igen eltérő nézeteik vannak a személyiség fejlődéséről, de ennek ellenére egyetértenek abban, hogy minden ember egyedi így tehát egyik ember sem rendelkezik ugyanazokkal a tulajdonságokkal mind a másik. Ugyanakkor azt is állítják, hogy a személyiség rendelkezik egyfajta stabilitással, amelynek eredményeképpen beszélhetünk identitásról az ember fejlődése folyamán. Az egyén a változások ellenére is önmaga marad.¹ Ennek alapján a dolgozat első fejezetében az identitás kialakulását, annak fejlődését vizsgáljuk elsősorban a serdülők esetében, ahol nagyon fontos szerepet játszik az énkép kialakulása.

Ahhoz, hogy jobban világossá váljon, miért is releváns ez a két fogalom e dolgozat szempontjából szükséges leszögezni mit is értünk identitás és serdülőkor alatt. A serdülőkort a 18. század végétől tekintik, mint olyant önálló fejlődési szakasznak. A serdülőkor az az életszakasz, amelyet a fejlődéslélektan kutatók is csak kevésbé tudnak behatárolni. A serdülők egy része még tanul, egy másik része már dolgozik, vagy még munkanélküli, tehát elmondhatjuk róluk, hogy még nem találták meg helyüket a társadalomban. Ezt az életszakaszt tulajdonképpen a gyerekkor és a felnőttkor között helyezhetjük be, mivel még nem „érte el a felnőtt státusát, és nem hagyta teljesen maga mögött a gyerek státusát”, így átmeneti időszaknak is hívhatjuk.² Erik Homburger Erikson meghatározása alapján, a serdülőkor az ötödik szakasza az egész fejlődési folyamatnak, amely egy egyén életében végbemegy. Jean Piaget szerint az a kor, amelyben a serdülőre logikus gondolkodás lesz jellemző.³ Ugyanakkor a serdülő- és ifjúkort életkori szakaszokban is lehetséges meghatározni. Kézdy Anikó tanulmányából különböző behatárolásokat tudhatunk meg kutatók szemszögéből. Vikár három életkori szakaszra mutat rá a 14 és 22, 13 és 21 és végül a 15 és 25 közötti korosztályra. Ha Cole és Cole három életkori szakaszára összpontosítunk, akkor a késői serdülőkort tartjuk helytállóknak a dolgozat szempontjából, ami a 18 és 21 év közötti idősokra esik.⁴ Összességében elmondhatjuk, hogy a serdülőkori életszakasz határait nehéz meghatározni,

---

¹ Franz J. MÖNKS – Alphons M.P. KNOERS: *Fejődéslélektan*, Ego School, Budapest 1998, 14.

² MÖNKS – KNOERS: 209-210.

³NAGY Margit Veronika: *Intézetben a szocializált fiatalok jövőképe* in: http://www.etdk.adatbank.ro/pdf/szocm_nagy_mv.pdf , 2009, (2016.12.18).

⁴ KÉZDY Anikó: *Krízisek és vallásosság(Serdülő- és ifjúkori fejlődési krízisek és a vallás szerepe a megküzdésben)* in: Tózsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 63.

alsó határának a gyerekkor végét mondhatjuk, felső határát pedig nem határozhatjuk meg pontosan.⁵

Ha az identitás fogalmát pszichológiailag akarjuk értelmezni, akkor figyelembe kell vennünk a személyes és szociális identitás kettősségét, mivel ennek a kettősségnek a megfigyelése ad alapot az identitás megértéséhez. A személyes és szociális identitást nem érdemes elválasztani egymástól, hiszen a személyes identitás azt jelenti, hogy egyedi vagyok és mindenki mástól különbözők, míg a szociális identitás azt tükrözi, ténylegesen egy megkülönböztetett személy vagyok, de egy közösséghez is tartozom. Míg a személyes identitás a dolgozat első felében lesz alaptéma, addig a szociális identitás a dolgozat második felében válik relevánssá.

Az identitás fogalmának megalkotása és ennek kutatása Erikson nevéhez fűződik. A szociális identitás fogalmát Henri Tajfel tette népszerűvé 1998-ban.⁶ Az identitás fogalma, alakulása akkor kerül előtérbe a serdülő életében, mikor tudatosan kezd eltávolodni a családi környezetétől, így ebből arra következtethetünk, hogy az identitás az önállósulásra törekvés révén alakul ki.⁷ Erikson meghatározása a következő képpen fogalmazódik meg: „(...) én-identitás az egyéni létnek valamilyen minőségét jelenti. Azt az érzést, hogy az egyén énje olyan képességek birtokában van, amelyekkel a saját azonosságát és kontinuitását meg tudja őrizni, saját individualitás stílusát és azt az érzést, hogy ez a stílus más, számára fontos személyek azonosságának és folytonosságának stílusával összhangban áll”.⁸ A meghatározás alapján az identitás elsősorban önazonosságot, azonosságtudatot jelent, másodsorban egy olyan érzést kelt, amely által önmagunkat egységben és folyamatosságban érezzük. Az identitásnak különböző egységei vannak, mint a személyes identitás, társas identitás, csoport identitás, nemzeti identitás és nemi identitás.⁹

A tudományos dolgozat első fejezetében az identitás első három egységével fogunk foglalkozni, vagyis a személyes identitással, a társas identitással és a csoport identitással, a nemzeti és a nemi identitás most nem fontos vizsgálati szempont számunkra. A személyes identitással azért

---

⁵ MÖNKES – KNOERS: 211.

⁶ BALÁZS István: *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest 2011, 351-353.

⁷ MÖNKES – KNOERS: 228.

⁸HOLLÓSVÖLGYI Zsuzsa: *Az identitásról és a serdülőkorai identitáskeresésről* in: files.nevtan18.veresweb.com/200000479-ee3bbef367/19.pdf, (2016.12.18).

⁹HORVÁTH Zsófia: *Énkép és identitás* in:

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00167/pdf/EPA00011_Iskolakultura_2012-7-8_020-034.pdf, (2016.12.18)

foglalkozunk, mert kérdést vet fel az, hogy hogyan alakul ki a serdülő identitása, mit épít be a serdülő személyiségébe a környezetéből és a múltjából. A másik két egység a társas és a csoport identitás azért fontos, mert az identitásnak alapvető tartozéka az egyén társadalmi és csoport hovatartozása.

Az énkép kialakítása, önmagunk megismerése és megértése egy életen át tartó folyamat, amely egészen korai időszaktól kezdődik. Az önazonosságot időközben sok tényező befolyásolja, mint például a megélt belső változások vagy azok az egyéni tapasztalatok, melyet a környezettel, esetenként társas kapcsolatok által szerez az egyén.¹⁰ A fiataloknak, azaz a serdülőknek meg kell tanulniuk eleget tenni a társadalmi követelményeknek, de mindeközben a szexuális késztetéseikkel is bánniuk kell. Ez a két dolog egy integrációs folyamatot hoz létre, amelynek eredménye az identitás létrejötte. Ugyanakkor Erikson az identitás létrehozásának folyamatát, különböző dolgokhoz köti:

- „A serdülők miként ítélnék meg másokat,
- Mások hogyan látják őket,
- Mit gondolnak a fiatalok mások ítéleteiről,
- Mennyire képesek szem előtt tartani a kulturális, társadalmi kategóriákat, amikor mások véleményét alkotnak.”¹¹

A serdülőkort nevezhetjük annak az életszakasznak, amelyet a legtöbben úgy tartanak nyilván, hogy az egyén ekkor alakítja ki a felnőtt személyiségének alapjait. A serdülőkori személyes identitás kialakulásához, hozzá tartozik egy újfajta önjellemzés is, ez elsősorban többféle tulajdonságból való önjellemzést és építkezést jelent. Megjelenik a „többszörös én”, mégpedig annak eredményeként, hogy a serdülők önjellemzésüket ahhoz a helyzethez viszonyítják, amelyben éppen vannak. A „többszörös én” és a többféle tulajdonság, oda vezet a serdülőket, hogy központi gondolattá válik az a kérdés: „melyik az igazi én?”¹²

Erikson kutatásai során is többször felvetette, hogy az identitásérzés tudatos-e vagy sem. Ezt a felvetést 1969-ben meg is válaszolta, mégpedig kutatásai alapján bizonyította, hogy tudatos.

---

¹⁰ HORVÁTH Zsófia: 7-8 sz., (2017.03.12).

¹¹ SZEKERES Ágota: *Az identitás alakulása a tanulásban akadályozott fiatalok körében*, in: Szabó Ákosné (szerk.): *Tanulmányok a tanulásban akadályozottak pedagógiája és határtudományai köréből*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhazsnú Társaság, Budapest 2008, 106.

¹² Michael COLE – Sheila R. COLE: *Fejlesztéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest 2006, 669-670.

Ennek függvényében pedig azt mondja, hogy a személy akkor van identitásának tudatában, amikor még éppen „küzd” érte. Ezek alapján elmondhatjuk, hogy az önmeghatározás egy folyamatosan időszerűvé váló folyamat, amelyet identitásválságnak vagy fejlődésikrízisnek is nevezhetünk.

Ez az identitásválság alapján véve a serdülő- és az ifjúkori életszakaszra jellemző.¹³ Ebben a szakaszban jelennek meg azok a feltételek, amelyek, szükségesek ahhoz, hogy az érettség megvalósulhasson. Ekkor tevődnek fel az olyan kérdések egy személy számára, hogy „Ki vagyok?”, „Hol a helyem az életben?”, „Miért élek?”, „Hol tudom a céljaimat legjobban megvalósítani?”. Azért a serdülőkorban alakul ki az identitásválság, mert a serdülő személy a gyerekkori szakaszra jellemző felszabadultság után, kénytelen szembenézni a felelőségekkel és az elkötelezettségekkel.¹⁴ 1968-ban Erikson azt is megfogalmazta, hogy a serdülők ebben a válságban vagy megoldják akadályukat, vagyis magát a krízist és ez által elérnek egy biztonságos identitásérzéshez vagy a későbbi életük pszichológiai problémákkal lesz terhelt. Ugyanakkor az identitásképzés folyamatához nem csupán az egyén személyiségének egybeforrása a fontos, hanem társadalmi közegben is el kell helyezniük önmagukat. Erikson nagyon szépen megfogalmazza, hogy mivel kell szembenéznie az egyénnek egy identitásválság esetén:

„Pszichológiai szempontból az identitásképzés folyamata egy időben alkalmaz megfigyelést és önmegfigyelést, amelyek a mentális működés minden szintjén zajlanak, és amelyek segítségével az egyén annak fényében ítéli meg magát, ahogyan mások ítélik meg őt saját magukhoz képest és az általuk használt mércék alapján; miközben mások róla szóló ítéleteit aszerint ítéli meg, hogy hozzájuk képest és a számára fontos mércékkel mérve milyennek látja önmagát.”¹⁵

Ahogy elkezdődik az identitást kereső folyamat a serdülők társaikhoz kezdik hasonlítani magukat, és ahogy már említésre került a fenti meghatározásban, elkezdenek logikusan gondolkodni, önjellemzésükben „motivációs, társas és személyiségjellemzőket” használnak, mivel egyedi képeket szeretnének alkotni önmagukról. Ebben a szakaszban a serdülőnek nagy igénye van rá, hogy fokozatosan saját énjé iránt érdeklődjön, vagyis önismeretre tegyen szert.¹⁶ Saját eredetisége

---

¹³ HOLLÓSVÖLGYI (2016.12.18).

¹⁴ Dr. MOGYORÓSY-RÉVÉSZ Zsuzsanna: *A serdülőkori krízis*, in: <http://www.metamorfozismuhely.hu/pageserdulo.html>, (2016.12.18).

¹⁵ COLE – COLE: 671-672.

¹⁶ HORVÁTH Zsófia: 7-8 sz., (2016.12.18)

kerül előtérbe, mégpedig azért, hogy megkülönböztethető legyen másoktól. Az eredetiségre való törekvés a kortársakkal való szolidaritást és felnőttekkel szembeni konfrontációt szimbolizálja. A kortársakkal való szolidaritás ifjúsági csoportokhoz és kultúrák kialakulásához vezet. A serdülőkor elején igen erősnek nevezhető a csoportba való tartozás vágya, ezáltal a csoport normái és szabályai meghatározóak az egyén számára. Valamint a serdülőkor vége felé megfigyelhető, hogy az egyének eltávolodnak az ilyen fajta kulturális vagy ifjúsági csoportoktól.¹⁷

A serdülőkor tehát egy-fajta hidat képez a gyerekkor és a felnőttkor között, amely meglehetősen nehéz szakasz. 1991-ben Erikson megfogalmazott négy olyan akadályt, amely a serdülőkorban levőket érinti. Az első ilyen probléma, hogy identitásválság közepette olyan gondolatokat, terveket és embereket keres, amelyekbe hitet táplálhat teljes mértékben, de ugyanakkor fél ettől a fajta elkötelezettségtől. A következő, vagyis a második a szabad akarat, de közben, míg szabad akaratukban cselekednek, tartanak attól, hogy bizonytalan vagy nevetséges helyzetbe kerülnek. Ezért fordulhat elő, hogy inkább a szülők neheztelését választják, egy-egy cselekményük után, mintsem kortársaik ítéljék el. Harmadik akadályt a képzeletük jelenti, amely korlátlan, így gyakran esnek abba a csapdába, hogy megbíznak olyan emberekben, akik olyan jövőt ígérnek, ami tetszik nekik. Az utolsó akadály pedig a foglalkozás kiválasztásánál merül fel, ugyanis fontossá válik, hogy milyen pályát választ. Ebben a szakaszban az igazi akadály az, hogy egy-egy foglalkozásban nem tudják önmagukat adni, ezért rövid vagy huzamosabb ideig csoportok tagjaival és egyénekkal azonosulnak, így az identitásuk egy rövid időre látszólag megszűnik.¹⁸ Ugyanakkor az identitást és ennek kialakulását nem lehet elválasztani a környezeti tényezőktől, attól, hogy egy egyén milyen csoporthoz tartozik, mert itt teljeseedik ki igazán az identitása, mikor a személy kapcsolatba kerül a csoport többi tagjával.¹⁹

Ezeknek a tényeknek a függvényében a serdülők állapota valahogy úgy fogalmazható meg, hogy „nem az vagyok, akinek lennem kellene, nem az vagyok, akivé válok, de már az sem vagyok,

---

¹⁷ MÖNKS – KNOERS : 229-230.

¹⁸ HOLLÓSVÖLGYI (2016.12.18)

¹⁹TAKÁCS Tamara: *Identitás és előítéletesség a kolozsvári diákok körében* in:

[http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/identitas-es-eloteletesseg-a-kolozsvari-diakok-koreben_\(2016.12.18\)](http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/identitas-es-eloteletesseg-a-kolozsvari-diakok-koreben_(2016.12.18)).

aki voltam”.²⁰ Tulajdonképpen az identitás elérését az egyéni feltárás jellemezi bizonyos értékek és célok elköteleződése mellett.²¹

Erikson identitás kutatása azonban sok más kutatást is ösztönzött, amelyek közül a legismertebb James Marcia 1966-os modellje. Ez a modell a serdülőkori identitásválság megtapasztalása alapján négy identitásállapotot különböztet meg. Az első ilyen állapot az *identitás elérése*, amely önmeghatározást tartalmaz, ebben a szakaszban a serdülők már keresztülmentek egy vallási, politikai vagy pályaválasztási döntés meghozatalán. A következő állapot a *korai zárás*, amikor a fiatal egyáltalán nem lépett át az identitáskrízisen, de már elkötelezetté vált egy szakmai pálya mellett. Ebben az állapotban identitásmintákat használnak, amelyet korai környezetükből vagy a családból vettek át. A harmadik szakasz a *moratórium*, amely ténylegesen az az időszak, mikor az identitáskrízis bekövetkezik, és különböző kérdésekre kutatják a választ. Ennek a szakasznak az elmaradása vonja maga után a korai zárást, azonban ha túl hosszúra nyúlik, akkor a következő szakasz lép érvénybe, a *diffúz-identitás*. A diffúz identitás megegyezik az identitászavarral, amely azt jelenti, hogy nincs kialakulva az én-kép, ugyanakkor sem krízis, sem elköteleződés nem található meg. Kipróbáltak már különböző személyiségeket, de egyik mellett sem kötelezték el magukat.²² Ezt a négy identitásállapotot, amelyet Marcia megfogalmazott az elköteleződés és a keresés folyamata által érthetjük meg még jobban és ennek a két folyamatnak köszönhetően el tudjuk különíteni őket. Mindkettő, azaz az elköteleződés és a keresés is megtalálható az elért identitásban. A korai zárás állapotban az elköteleződés megtörtént, de a keresés elmaradt, hiszen nem esett át az identitáskrízisen. A moratórium esetében az előzőhöz képest, pont a fordítottja áll fent a keresés folyamatban van de az elköteleződés nem történt meg. Az utolsó identitás állapotnál a diffúz identitásnál egyik sem található meg. A kutatók köztük Marcia is, az elért identitást és a moratórium állapotát magasabb szintű állapotnak véli, mint a korai zárás állapotát és a diffúz identitást. ²³A serdülőkori krízis nem ad okot az aggodalomra, mert, ahogy Erikson is megnevezte, ez egy egészséges folyamat a pszichoszociális fejlődés során

---

²⁰RÉVÉSZ György: *Személyiség, társadalom, kultúra – a pszichoszociális fejlődés erikson-i koncepció*, in: Gyöngyösiné Kiss E. – Oláh A. (szerk.)Vázlatok a személyiségről. A személyiséglélektan alapvető irányzatainak tükrében, Új Mandátum, Budapest 2007, 224-243.

²¹ Lisa J. BRIDGES- Kristin A. MOORE: *Religion and Spirituality in Childhood and Adolescence* in: https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2002/01/Child_Trends-2002_01_01_FR_ReligionSpiritAdol.pdf (2017. 04.20), 2002, 43.

²² COLE –COLE: 673-674.

²³ SZEKERES: 108.

Ez a krízis általában nem húzódik tovább, mint egy egyén húszas éveinek az elejéig vagy a közepéig.²⁴

Az identitás kutatásának már a legelejétől „felmerült az a gondolat, hogy a pszichoszociális állapotoknak megfelelően az identitás szintek is rangsorolt rendet követnek”.²⁵ Mégpedig ez azt jelenti, ahogy Marcia elmélete bár kimondja, hogy a serdülők középső szakasza a diffúz identitással vagy a korai zárással kezdődne aztán a moratorium állapotával folytatódna, és ez által jutnak el a fiatalok a teljes identitáshoz, viszont vizsgálatok kimutatták, hogy ez nem hierarchikus rendszerben működik, tehát nem egy lineáris folyamatról beszélünk. A kutatások azt bizonyították be, hogy ezek az állapotok nem egymás után következnek, hanem megtörténhet, hogy az egyének néha visszaesnek alacsonyabb szintre az elért identitásból.

Waterman azt támasztja alá, hogy az egyén fejlődése korai zárással vagy diffúz állapottal kezdődik, míg az egyikre az elköteleződés jellemző, a másikra annak hiánya. „Ha van lehetősége komoly alternatívák mérlegelésére, elhagyja a korai zárás állapotát a személy, miután megfontolta választását, lemond a rigiditásról.”²⁶ A diffúz állapotra az aktív keresés jellemző, mikor is az egyén „küzd” az önmeghatározásért és különböző alternatívák közül válogat. Miután egyensúlyba kerül az egyén önmeghatározásával és a választható alternatívákkal, a keresés erőssége csökkeni, kezd és elkezd megalkotni személyes identitását. Az egyéni elkötelezések, amelyek ilyenkor kialakulnak, magába foglalhatják a vallási nézeteket, különböző ideológiákat, szexuális viselkedést. Ennek függvényében az egyén energiája és figyelme, ezek az elkötelezések fele irányul, s ez a folyamat a késő serdülőkorban megy végbe. A folyamatot, mikor az elkötelezések bizonyos dolgok mellett kialakulnak, kezdetleges identitásnak nevezzük. Különböző személyek esetében ez a kezdeti identitás nem fejlődik, így marad, azonban ez a folyamat legtöbb ember életében többször megismétlődik, s ennek különböző pszichológiai okai lehetnek, amelyeknek a további kifejtése most nem releváns.²⁷ A serdülő- és ifjúkori identitás alakulásának jobb megértése végett még egy felosztást kell kifejtenünk, amely ugyancsak Marcia nevéhez fűződik.

Marcia és néhány kutató 1992-ben megkülönböztet két típust az instrumentális és a tapasztalati orientációjú embert. Az instrumentális ember két fő jellemzőjeként a célkeresést és a

---

²⁴ RÉVÉSZ: 9-10.

²⁵ SZEKERES: 110.

²⁶ SZEKERES: 111.

²⁷ SZEKERES: 110-111.

teljesítményorientációt említhetjük meg és ezek az emberek a figyelmük nagyrésztét külső értékekre fordítják. Az elköteleződés számukra fontos, szelektíven szűrik meg az információkat és biztonság is fontos számukra. Az instrumentális emberekre legfőképp az jellemző, hogy a serdülőkor kereső szakaszát nem akarják figyelembe venni, nem tartják fontosnak, hiszen bizonytalanság övezi, ezért is szeretnék minél hamarabb túllépni rajta. Azonban az instrumentális ember életében fennáll annak a kockázata, hogy nem érdeklődik a kereső szakaszban más identitásalternatívák irányába, s ez által az identitás fejlődését meggátolja. A tapasztalati orientációjú emberre az előbbihez képest a keresés jellemző, nem fogadja el azt, amit környezete értelmesebbnek tart, mert saját maga felfedezését tartja legfontosabbnak. Az instrumentális emberrel ellentétben, belső értékekre figyel, ezért tartozik főbb jellemzői közé a kíváncsiság és a fogékonyság. Valamint keresési folyamatának célja, hogy új tapasztalatokat szerezzen a jobb megértéshez, ezért a keresése nem fejeződik be. Viszont a folyamatos keresés akadályként is megjelenhet, mégpedig úgy, hogy képtelen lesz elköteleződni, mivel, itt az elköteleződés azt jelenti, hogy lezárja a további alternatívákat. Következésképpen azt mondhatjuk, hogy az instrumentális ember saját személyes identitását használja arra, hogy szelektíven megsűrje azokat a tapasztalatokat, amelyeket megelőzően szerzett. A tapasztalati orientációjú ember tapasztalatait használja fel, hogy megértse önmagát és a környezetét. Ezeknek a tényeknek a fényében Marcia és más kutatók azt gondolták, hogy a moratóriumi szakaszban levő emberek tapasztalati orientációjúak, míg az instrumentális orientáció a korai zárás szakaszában levő egyéneknél jellemző. Továbbá azt feltételezték, hogy az elért identitásban ezek a jellemzők magasak, de a diffúz identitás állapotában alacsonyak.²⁸

Marcia kutatásaiból kiderült, hogy különböző elkötelezettségek fontosak a fiatal serdülők számára. Ezek különböző helyzetekben lehetnek jelentősek vagy jelentéktelenek és különböző tartalommal tölthetnek meg. Az elkötelezettségi területek lehetnek: iskola és hivatás, különféle szabadidős elfoglaltságok, barátság, a szülőkkel való viszony, politikai és szociális akadályok, intim kapcsolatok, vallás, saját személy, kapcsolat másokkal, külső megjelenés, boldogság és egészség, pénz.²⁹

A dolgozat témájához kapcsolódva a fent említett serdülőkorban előforduló elkötelezettségek közül a vallási elkötelezettséget fogjuk bővebben kifejteni. Erikson kutatása

---

²⁸ SZEKERES: 111-112.

²⁹ MÖNKES – KNOERS: 229.

alapján elmondható, hogy a vallási elköteleződés egy igen szerves része az identitás kialakulásának. Tehát a személyes hit kialakulásához és vallásos nézetek alakításához szükséges megélni identitáskrízisnek nevezett életfolyamatot.

„Míg a serdülőkor középső szakaszában a hit nagyon sok konvencionális tartalmat, a közösségtől átvett elemet hordoz, addig a fiatal felnőttkor éve alatt, egyfajta kritikai eltávolodással, személyes reflexiónak kell alávetni mindezeket a tartalmakat, hogy végül az egyén a személyesen belátott és elfogadott értékek mellett köteleződjön el.”³⁰

A serdülők keresési életszakaszában igen fontos kérdések vetődhetnek fel létével kapcsolatban és önmegértése érdekében. Carl Rogers amerikai pszichológus nevét érdemes megemlíteni, ha önmegvalósításról beszélünk. Rogers elméletének a lényege, hogy van egy „önmegvalósítási tendencia”, amely bármely egyénben megtalálható születésétől fogva és arra készíti az egyént, hogy aktualizálja és megvalósítsa önmagát, az összes lehetséges képesség kifejlesztésével. Rogers személyiségelméletében ugyanakkor sok keresztény sajátosság fedezhető fel, mint például a tisztelet, a tulajdon szabadság elismerése és öntevékenységek szorgalmazása.³¹ Továbbá Rogers elméletében figyelembe kell vennünk azt a fontos tényezőt is, hogy a sikeres és a kevésbé sikeres önmegvalósítást „jelentősen befolyásolja a körülötte élő személyekkel való kapcsolat minősége”.³² Sokak számára ez a fajta önmegvalósítás nem tudatos, de inkább az értelmé fontos: „a személyben rejlő kincsek kibontakozása, ennek lehetősége, reménye”.³³ Ezeknek a fényében beszélhetünk keresztény önmegvalósításról. Viktor E. Frankl, orvos-filozófus, de legfőképpen a logoterápia és az egzisztenciaanalízis megalapítója az önmegvalósítást önmagunkon való túllépésként határozza meg és a végső önmegvalósítás csak Istenben valósulhat meg. A keresztény ember számára maga az önmegvalósítás igazi és egyetlen példája Jézus Krisztus.³⁴ A következő fejezet arra ad teret, hogy megfogalmazzuk, mit is jelent az önmegvalósítás keresztény szemmel a fiatalok világában és hogyan is viszonyulnak a keresztény valláshoz a serdülő- és ifjúkorban levők.

---

³⁰KÉZDY Anikó: *Fejlődési krízisek késő serdülő- és fiatal felnőttkorban. A vallásosság jellegzetességei és összefüggései a lelki egészséggel középiskolás és egyetemista mintában.* Doktori értekezés. Budapest 2010, 8.

³¹BENKŐ Antal SJ: *Önmegvalósítás: antropológiai megfontolások*, in: Tózsér Endre (szerk.): *Önmegvalósítás keresztény szemmel.* Pszichológusok és teológusok 9, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 35-41.

³² BENKŐ: 41.

³³ BENKŐ: 44.

³⁴ BENKŐ: 50-51.

3. Vallásosság fiatalokban

A személyes identitás azokra az értékekre támaszkodik, amelyek különböző élethelyzetekben kialakulnak, ilyen érték lehet a vallásosság is a fiataloknál, egy úgynevezett támaszpont. A modern pszichológiában az önmegvalósítás fogalma központi helyet foglal el. Jogosan tehetjük fel tehát a kérdést, hogy a kereszténységben az önmegvalósítás, milyen helyen áll vagy egyáltalán létezik ez az állapot, mint életszükséglet? Ahhoz, hogy megértsük, milyen helyet foglal el az önmegvalósítás a kereszténységben, vissza kell mennünk egészen az ószövetségi keresztény társadalom korára és meg kell néznünk, hogy milyen hasonló dolgokat találunk a Bibliában. Az önmegvalósítás fogalmához kapcsolható valamilyen formában Szent Irenaeus mondata is „Gloria Dei vivens homo – Isten dicsősége az élő ember”.³⁵ Ebből a mondatból kiindulva és ezt a mondatot tovább gondolva megállapíthatjuk, hogy a kereszténység Jézus Krisztust tartja a tökéletes embernek, ezt Pilátus mondata is tanúsítja, mikor kijelenti, hogy „Íme, az ember (Jn 19,5). Ezen példák által elmondható, hogy a kereszténységben van szó valamilyen önmegvalósításról és az élet teljes formájáról, amely mint mondtuk Krisztusba bontakozott ki legteljesebb formájában.³⁶ Azonban nem lehet csupán a Biblia forrásaira támaszkodni, ha a mai önmegvalósításról beszélünk keresztény alapon, mert a vallásos hit megélése, a valláshoz való ragaszkodás életkor és társadalom szerint változik.

A gyerekkorban a szülőktől átvett vallásosság a döntő, serdülőkor előtt növekedni kezd, aztán a serdülő- és ifjúkorban csökken az értékrendje, majd a húszas-harmincas évek fele felerősödik.³⁷ A dolgozat szempontjából a fiatalokori vallásosság releváns, ezért, hogy meg tudjuk vizsgálni a hit és a vallás jelentőségét a fiatalokban, tisztáznunk kell először mit is értünk mai szemmel a hit és a vallás fogalmak alatt.

A hit fogalma a latin *fides* szóból ered és teológiai értelemben a kinyilatkoztatás tudatos elfogadását jelenti, egy isteni erényt, amely által hiszünk Istenben.³⁸ A hit nem marad meg egy állandó állapotban, hanem folyamatosan fejlődik. „A keresztény hit ugyanis nem olyan, mint egy

---

³⁵SZÉKELY János: *Önmegvalósítás vagy önmagunk elvesztése?*, in: Tözsér Endre (szerk.): *Önmegvalósítás keresztény szemmel, Pszichológusok és teológusok* 9, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 9-11.

³⁶SZÉKELY: 11.

³⁷HORVÁTH-SZABÓ Katalin: *Fiatalokori vallásosság és korai kötődés* in: Tözsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 19.

³⁸<http://lexikon.katolikus.hu/H/hit.html> (2017.04.16)

darab föld vagy egyéb ingatlan, hanem mint maga az élet: fakad és növekszik, gyengül és meghal, vagy amikor az ember legkevésbé gondolja, újra feltámad és addig nem ismert energiával kezd működni.”³⁹ A keresztény ember életében a hit mindennapi élet része, ez talán a Zsidókhöz írt levélben van a legjobban kifejezve : „A hit reményeinek szilárd alapja és a nem látott dolgok igazolása” (Zsid 11,1).⁴⁰ A vallás fogalma a hit fogalmához szorosan köthető, mégpedig azért mert a hit akkor lesz teljes egész, hogyha vallássá alakul át és nyilvánosan is felvállalásra kerül. A vallásosságot a valláspszichológia öt dimenzióba határolja be. Az első dimenzió ideológiai alapú, vagyis a dogmák elfogadását takarja. A második a hit tartalmának ismeretét fedi le, a harmadik dimenzióba tartozik bele a vallásos élmények megtapasztalása. A negyedik dimenzió a vallásos gyakorlatokat foglalja magába, az ötödik a vallás elfogadásának árát és jutalmát foglalja össze.⁴¹ A vallás lényegében nem más, mint Isten elismerése, megvallása és a személyes és közösségi kapcsolat, amely ebből származik.⁴² Tehát a vallásnak nemhogy feltétele a hit, hanem egyé is válik e két fogalom.

Mivel a dolgozat központi tárgya a serdülő- és ifjúkori életszakasz és annak vallási jellemzői, így ahhoz, hogy a vallásossági jellegzetességek ebben az életszakaszban világosak legyenek, meg kell említenünk Fowler hitfejlődési szakaszait. Kézdy Anikó rávilágít arra, hogy Fowler különbséget tesz a hit, a hiedelem és a vallás között. A hit, ahogy Fowler megfogalmazza, egy jelenség, amely egyetemesen jellemző az emberekre, „az élet értelmének, az élet legfőbb értékeinek, valamint a transzcendenssel való viszony keresésére irányul”⁴³, egy fajta elköteleződés. A vallás alatt pedig a hittartalmak kifejezési formáit érti. Fowler a hit fejlődésében 6 szakaszt különböztet meg, és azért ragaszkodik a szakasz elnevezéshez, mert „feltételezi, hogy a szakaszok sorrendje nem változik, egy-egy szakasz nem ugorható át”.⁴⁴ A hitszakaszokat aszerint különbözteti meg, hogy milyen a hit szerkezete, és az egyes életkorokat nem lehet egyenlővé tenni egyes hitszakaszokkal. A 6 hitszakasz a következő:

---

³⁹ JÁLICS Ferenc: *Fejlődik a hitünk*, Korda Kiadó, Kecskemét 1996, 9.

⁴⁰ Riccardo TONELLI: *Fiatalokból felnőtt keresztények*, Don Bosco Kiadó, Budapest 2002, 53.

⁴¹ SZENTMÁRTONI Mihály: *Istenkeresésünk útjai. A vallásos megtapasztalás lélektana*, Agapé Kiadó, Szeged 2000, 39.

⁴² JÁLICS: 15-17.

⁴³ KÉZDY: 12.

⁴⁴ KÉZDY: 13.

0. a csecsemőkor és a differenciálatlan hit (magzati kortól néhány hónapos korig)⁴⁵
1. az intuitív-projektív hit (kisgyerekkor)
2. a mitikus-literális hit (kisiskoláskor)
3. szintetikus-konvencionális hit (kora serdülőkor)
4. az individuális-reflektív hit (késő serdülőkor és fiatal felnőttkor, de sok esetben csak a harmincas-negyvenes évek)
5. az összekapcsoló-elmélyülő hit (életközép és azon túl)
6. az univerzáló, egyetemes hit (nem köthető életkorhoz, de leginkább az érett személyiségre jellemző)

Fowler által megfogalmazott 6 hitszakasz felsorolása következtében, a dolgozat témájához igazodva fontos kifejtünk azt a két szakaszt, amely a serdülő- és ifjúkor szempontjából releváns. Az első ilyen szakasz a szintetikus-konvencionális hit szakasza, amely a korai serdülőkorban jelentkezik. Erre a szakaszra a formális gondolkodás, és hitében leginkább az alkalmazkodó viselkedés a jellemző, mégpedig azért, mert a gondolkodását és a viselkedését az határozza meg, hogy milyen közösség milyen értékrendjéhez igazodik. A hitnek ebben a szakaszban azért van nagy szerepe, mert ilyenkor a serdülőkorban levő egyén több közösségi csoporttal találkozik és a hit segítségével el tud ezekben igazodni. A személyes kapcsolatok összefüggésben vannak az istenkapcsolattal, mert az előző az utóbbinak az alapja. Ebben a szakaszban a belső hitvilág nagyon ingatag.

Az individuális-reflektív hit a késő serdülőkorra jellemző és kialakul a személyes hit felépítése, amelynek következtében megtörténik egy elköteleződés, ami tudatos döntések eredménye. Amint az első fejezetben részletesen kifejtettük erre a szakaszra jellemző az identitás kialakítása, melynek igen fontos részét képezi a vallásos identitás. A vallásos identitás a korábban elfogadott értékek és hittartalmak átértékelésével alakul ki, hiszen az egyén eldönti, hogy személyesen ő melyik érték mellett akar elköteleződni. Ez a hitbeli elköteleződés, átgondolás párhuzamba állítható az első fejezetben tárgyalt identitásalakulásnak az elméletével, mivel ha ez az átgondolás elmarad, nem

---

⁴⁵ Ebben a szakaszban nem beszélhetünk még alapvetően hitről, mivel itt a csecsemő tapasztalatokat szerez és ez ad majd alapot a későbbi hit fejlődésének. Nem is lenne téveszerű még hitről beszélni, mikor a fogalmak és a nyelvhasználat sincs kialakulva, ezért van 0-val jelölve.

alakul ki szilárd vallásosság, ha pedig az elköteleződés hiánya lép fel, a hittel és a vallási normákkal szembeni folyamatos lázadást eredményez.⁴⁶

A vallás fejlődésének elméleténél röviden még ki kell fejtenünk egy elméletet, amely Fritz Oser professzor nevéhez fűződik és a vallásos ítéletalkotás szakaszairól van szó. Elmélete azon alapul, hogy az egyén vallásos magatartásformáinak az alapja az Istenhez „való viszonyának szubjektív mintája”.⁴⁷ Oser magát a viszonyulási elméletet tartja vallásos ítéletnek, és az a 7 dimenzió, amit ő megfogalmaz, általánosan írja le ezeket a vallásos ítéleti fejlődéseket. A 7 dimenzió:

1. Szabadság-függőség (az egyén szabadnak érzi magát vagy kiszolgáltatottnak)
2. remény, értelem-abszurdum (az életet értelmetlennek tartja-e)
3. bizalom-félelem (pl. egzisztenciális kérdésekkel szemben)
4. profán-szent (el lehet-e határolni konkrét teret, tárgyat a szent számára)
5. transzcendens-immanens (a végső valóság és a hétköznapi dolgoktól, tevékenységektől „távolsága”)
6. maradandó, örökkévalóság-mulandóság (léteznek-e maradandó értékek)
7. mágikus erők-rendezett kozmosz (a világ áttekinthető elveken működik-e)

Ezek az elméletek csak felszínesen közelítik meg elgondolásunk szerint az serdülőkori vallásosság fejlődését, hiszen legfőképpen erre az életszakaszra a vallási kételyek, a vallástól való távolmaradás jellemző. Gondolkodás révén alakul ki a vallásos kételkedés, hiszen a tanításokkal, hittel kapcsolatban lép fel. Ezeket a megválaszolatlan kérdéseket, kételyeket krízisnek is nevezhetjük, ez a fejlődés részét képezi, de egy jelentősen sérülékeny állapotot jelent.⁴⁸ A hit a serdülőkorban egyszerűen, válság nélkül is fejlődhet, de egy küzdelem, konfliktus Istennel. Ezt az Istennel való konfliktusba kerülést, ezt a lelki folyamatot tehetjük tehát a serdülőkori hit középpontjába. A serdülőkori hitet elsősorban a távolságérzet jellemzi, azt érzi az egyén, hogy egyre nehezebben találja meg a kapcsolatot, Isten nem ad feleletet a kérdéseire és kívülállónak tekint rá, aki „messze távoli trónjáról kormányozza”.⁴⁹ Az a tény, hogy Istent ilyen távolnak érzi a serdülő, arra világít rá, hogy eddig két párhuzamos világ volt Isten világa és a személyes világ,

---

⁴⁶ KÉZDY: 14-15.

⁴⁷ KÉZDY: 28.

⁴⁸ KÉZDY: 29-30.

⁴⁹ JÁLICS: 26.

de mivel a hit folyamatosan fejlődik így a távolságot lassan meg kell szüntetni, egyszóval szükséges lesz egyesíteni a két világot. Ifjúkorban ilyenkor előjönnek a szociális igazságtalanságok is, amelyek tudatában tehetetlennek érzik magukat, feltevődnek kérdések is Istennel kapcsolatban: „Isten miért engedi meg mindezt?”⁵⁰ A serdülő istenképének alakulásában nagyon sok belső tényező közrejátszik, mint például az, hogy szélesebb látókörben látják az életben történő változásokat, ennek következménye pedig az, hogy azokat az ellentmondásokat és kételyeket, amelyek a vallásukkal kapcsolatban felmerülnek, valamilyen szinten tisztázni tudják. Kialakulóban van egy összetettebb és személyesebb istenkép, mint amilyen eddig volt. Azonban a valláspszichológusok szerint a „vallásosság minőségének, fejlődésének, változásainak és stabilitásának pszichológiai megértéséhez” a külső hatásokat is figyelembe kell venni.⁵¹ Egy ilyen külső hatás lehet a szülőhöz való kötődés is. A kötődélméletet, ha vallási szempontból nézzük, akkor az istenkapcsolatot és az istenképet emelhetjük ki. Az istenkapcsolat, ugyanúgy, mint a szülő-gyermek kapcsolata mély érzelmi kötődéssel jellemezhető. Ugyancsak a kötődélméletből kiindulva a serdülőnek Istenhez való közeledését a fenyegető környezeti hatások teszik erősebbé, mert az Istenhez való kötődés biztonságot és védelmet ad. Az ifjúkorban levő egyén Istennel való kapcsolata során képet formál ki Istenről, önmagáról és magáról a kapcsolatról. Ha egy szerető és mindig elérhető Isten kép van a serdülőben, akkor szerethető énkép és Isten iránti bizalmat eredményez, azonban a távoli vagy közömbös Isten képe negatívan befolyásolja az önértékelést és az istenkapcsolat stabilitását is. Az összefüggés tehát kölcsönös, az istenkép jellege meghatározó az önértékelés alakulásában.⁵² Azonban vannak, olyan esetek is, amikor az istenkép a szülők hibáit adja vissza és ezért úgy érzi, hogy meg kell semmisítenie. Ez vezethet ahhoz, hogy egyesek elveszítik hitüket, de viszont ennek következtében arra is ráébred az egyén, hogy Isten nélkül egyedül marad. Egyes serdülők Istent is tagadják ebben a korszakban, mivel ráébrednek arra, hogy Isten nem adja, meg amit akarnak, nincs, ott ahol keresik. Sokan miután azt érzik ebben a hitfejlődési szakaszban, hogy egyedül maradtak megtapasztalják azt a valóságos Istent, aki maga az élet, nem kell bebizonyítani, hogy létezik, hiszen magától értetődő.⁵³

---

⁵⁰ JÁLICS: 27.

⁵¹ HORVÁTH-SZABÓ: 21.

⁵² HORVÁTH-SZABÓ: 24-26.

⁵³ JÁLICS: 27-33.

A vallásosságot részben pszichológiailag elemeznünk kell, mivel így érthetjük meg kellőképpen. A vallásosságot nem csak kötődés és kapcsolat jellemzi, hanem sajátos értékeket hordoz. Míg a gyerekek vallásosságának kialakulásában a szülőknek van a legnagyobb szerepük, addig az ifjúkor vallásosságára a kortárs csoportok vannak hatással. Mint ahogy említettük, ifjúkorban levő egyén otthonról hozott vallásosságát és Istenhez fűződő kapcsolatát megvizsgálja, mélyebben elgondolkodik rajta, és ez épp úgy eredményezheti az eltávolodást, mint a hitben való megerősödést. Tehát a személyes hit fejlődésének elengedhetetlen pontja a neveltetésben kapott vallásosság valamilyen megkérdőjelezése. A személyes hitvilág létrehozása egy folyamat, amely az identitás kialakulásának részeként is felfogható, ebben van nagy szerepe a kortárs csoportoknak is.⁵⁴ A serdülő- és ifjúkor meghatározó időszaka a szocializációnak. Ennek egyik fontos alapvető helye a kortárs csoport, mivel a szocializáció egy olyan folyamatként lép fel, amelynek következtében az ifjúkorban levő egyének megtanulnak olyan készségeket és olyan tudást sajátítani el, amely lehetővé teszi számukra, hogy az adott csoport vagy társadalom megfelelő tagjai legyenek.⁵⁵ Ilyen csoportoknak tudhatók be azok a lelkeségi csoportok is, amelyek Kolozsváron működnek a Katolikus Egyetemi Lelkészségen és a Ferences Ifjúsági csoport keretében, ahol az ifjúkorban levő egyének elsajátíthatják az adott csoport normáit, értékrendjét és gondolkodásmódját. Az a feltételezésünk, hogy „Made by Catholics – miért ne lehetne tehát »cool«, vagyis menő ez a védjegy?”⁵⁶ elven tevékenykednek ezekben a csoportokban és élik mindennapjaikat Isten „társaságában” úgy, hogy közben ifjúsági csoportok tagjai. Tulajdonképpen a következő fejezet tartalmi és gyakorlati része fog rávilágítani arra, hogy a fiatalokban a vallás és a vallási identitásuk mennyire jelentős az egyéni és közösségi életben. Röviden a személyes vallási azonosságtudat kulcsfontosságú alkotója annak a tágabb szerepnek, amit a vallás mint formáló tényező játszik a társadalomban.⁵⁷

---

⁵⁴ HORVÁTH-SZABÓ: 33-38.

⁵⁵ KÓSA ÉVA: *A felnőtté válás útján* in: Tözsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 119-121

⁵⁶ VIK János: *Vallásosság és identitás* in: Marton József – Diósi Dávid (szerk.): *Katolicitás és etnocentrizmus Erdélyben. Katolikus identitásunk*, Szent István Társulat – Verbum, Budapest – Kolozsvár 2005, 21.

⁵⁷ Krystyna DANIEL–W. Cole DURHAM: *A vallási azonosságtudat mint a nemzeti identitás összetevője: az egyház és az állam formálódó viszonyának következményei a volt szocialista blokk országában* in:

http://epa.oszk.hu/02300/02334/00051/pdf/EPA02334_Fundamentum_1997_02_005-021.pdf, Budapest 1997, 6. (2017.04.19)

4. Lelkiségi csoportok Kolozsváron

A dolgozat első fejezete részletesen kifejtette a személyes identitás kialakulását az ifjúkorban, de ahhoz, hogy világosabbá váljon, milyen kapcsolat van az identitás és a lelki csoportok között, meg kell említeni a kollektív identitás fogalmát. A kollektív identitás fogalma egy bizonyos közösséghez való tartozást takar, mivel az egyén saját döntése alapján csatlakozik egy közösséghez, amelynek valamilyen normái vannak. Azonban különböző csoportokkal való azonosulás meggátolhatja a személyes identitás fejlődését is. Ugyanakkor a legnagyobb problémát a mai fiataloknál és talán a XXI. században az jelenti, hogy „a vallási meggyőződés individualizálódik, vagyis egyre kevésbé jelent magától értetődőségeket, s egyre inkább az egyén személyes mérlegelése, döntése lesz az, ami alapján kialakítja saját vallását.”⁵⁸ Szerencsésnek mondható az a helyzet, hogy a keresztény ember megpróbálja megtartani vallásának normáit és ezáltal a mindennapi életben szavakkal és tettekkel vallja meg a hitét. Egyfajta elhatározás történik, hogy Isten Krisztus által adott szeretetére bízunk életünket.⁵⁹ Így tehát feltételezhetjük, mint ahogy a kutatási kérdéseknél is felmerült azt, hogy a lelki csoportokba tartozó fiatalok és az ezeken kívül álló, de vallásos fiatalok, ugyanezt a lelkiületet szeretnék tovább vinni és majd átadni. Ezeket a lelki csoportokat talán egy kicsit párhuzamba is állíthatjuk a Páli közösségekkel is, hiszen önkéntesen szerveződtek össze, belső szabályzatokat tartalmaznak, nem olyan kötötten, ahogy régen történt, de van egy vezető személyük, aki rendszerint minden alkalommal jelen van és a csoport nyitott bárki irányába. Régen, ahogy a keresztény közösségbe megtörtént a belépés, egy úgynevezett újraszocializálódás történt az egyénnel, hiszen „mivel a közösség a hovatartozás szempontjából elsődlegessé vált, minden megelőzőnél erősebb köteléssel kapcsolva a megkereszteltet a »communitas«-hoz: »... nincs többé zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabad, sem férfi, sem nő, mert mindnyájan egyek vagytok Krisztusban.« (Gal 3,28).”⁶⁰

A harmadik fejezet tehát két különböző lelki csoportban történő keresztény életet próbálja meg egy kicsit kifejteni és alapul a két kolozsvári lelki csoport fog szolgálni, a kolozsvári egyetemi lelki szíjzenen megtalálható ifjúszíjzen csoport és a Ferences ifjúszíjzen csoport is. Először

---

⁵⁸ MÁTÉ-TÓTH András: *Vallási identitásfaktorok* in: <http://www.arts.u-szeged.hu/download.php?docID=16476> Szeged 2011, 3. (2017.04.19)

⁵⁹ TONELLI: 86.

⁶⁰ PEHM Gilbert: *Bevezetés a spirituális teológiába*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola 2006 in: http://www.sapientia.hu/hu/system/files/%252Fvar/www/clients/client11/web11/private/files/Pehm_Gilbert_Bevezetes_a_spirituális_teologiaba.pdf, 71. (2017.04.19)

mindkét csoportot röviden ismertetjük, hogy világosabbá váljon, mit képviselnek, és ennek fényében megalapozzuk azt a kutatást, ami egyben célja ennek dolgozatnak, hogy az identitás és a vallás miként jelenik meg azokban a fiatalokban, akik ezekben a csoportokban tevékenykednek. Ugyanakkor, ahogy a bevezetőben az egyik hipotézisünkben is felmerült, szeretnénk megvizsgálni olyan fiatalokat is akik nem tartoznak ilyen csoportokba, annak érdekében, hogy kiderüljön náluk a vallás és az identitás kapcsolata hogyan függ össze, mennyire van jelen mindennapjaikban.

4.1. Katolikus Egyetemi Lelkészség (Mécses csoport)

A Katolikus Egyetemi Lelkészség (KEL) 1993⁶¹ óta létezik és jelenleg tizennégy csoportot számol, amiben különböző programokat szerveznek, főként az egyetemisták számára. Jelenleg 2008-tól kezdődően a Katolikus Egyetemi Lelkészség lelkipásztora Takó István.⁶² Egy 1999 októberében megjelent Vasárnap újságcikke fogalmazza meg, hogy mi is a célja ennek a szervezetnek. „Lelkészségeinken és az azt helyettesítő közösségekben szeretnénk lelki-szellemi otthont teremteni a magunk és egyetemista, főiskolás, valamint fiatal értelmiségi társaink számára, segíteni egymást a felnőtt és elkötelezett kereszténységre jutásban.”⁶³ A KEL hierarchia csúcsán, ha lehet így fogalmazni egy lelkipásztor és egy pasztorálásszisztens áll, ők vezetik és tartják össze a fiatalokat. A KEL keretén belül nem fogjuk megvizsgálni az összes csoportot, amelyen belül fiatalok programokon vesznek részt, a Mécses Karizmatikus közösség lesz a vizsgálódásunk alapja. A Mécses 1995-ben alakult és két fiatal indította el, rövid időn belül közösséget alkotva összejöveteleket szerveztek. Minden héten szerdánként összegyűlnek Isten dicsőítésére, annak érdekében, hogy ők fogalmazzanak „világító lámpások” legyenek a világban.⁶⁴ A csoport jelenleg körülbelül 60 tagot számlál, de kiscsoportokban is működnek, ami rendszerint közös játékot, beszélgetéseket eredményez. Vannak nyitott programjaik, mint a vasárnap esti dicsőítés, szesszió minden reggelén való dicsőítés, közös szilveszter, május 1-munkaszüneti nap. Amit közösen ünnepelek azok a születésnapok és minden alkalmat megragadnak a közös imádságra.⁶⁵ A mára már hagyománnyá vált Veni Sancte évkezdő egyetemista szentmise is a KEL-hez tartozó

---

⁶¹ Interjú Sz. t.-vel -szóbeli forrás

⁶² OZSVÁTH Judit: Vakmerő szívek (12) in: Keresztény szó. Katolikus kulturális folyóirat, 2011, XXII. évfolyam 2.szám, 29.

⁶³ KEL: Kedves egyetemista, főiskolás barátunk! in: Vasárnap Katolikus hetilap, 1999, 6.

⁶⁴ Erdélyi Katolikus Karizmatikus Megújulás in: <http://www.ekkm.ro/m%C3%A9cses-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9g> (2017.04.20)

⁶⁵ <http://www.ekkm.ro/m%C3%A9cses-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9g> (2017.04.20)

programmá vált, hiszen a mise végzéséhez a Mécses tagjai nyújtanak segítséget. Talán még most is aktuális lehet az a mottó, amelyet a 2008-ban általuk szervezett Országos Katolikus Egyetemista Találkozó mottójaként választottak „Légy hű mindhalálig (Jel 2,10)”.⁶⁶

4.2. Ferences Ifjúsági csoport (Francesco palántái)

A Ferences Ifjúsági csoport más néven Francesco palántái 2009-ben alakult és ugyancsak Kolozsváron tanuló diákokból áll össze. A csoportot Tibor testvér vezeti, de utóbbi időben Szabolcs testvér is besegít, azonban fontosnak tartják, hogy a fiatalokat ne vezessék, hanem inkább mellettük álljanak. Körülbelül 25-30 tagot számlál, akik részt vesznek a programok zömében. Csütörtökönként este szoktak összegyűlni és rendszeresen együtt imádkoznak, énekelnek és beszélgetnek. Vannak olyan csoporttalálkozók is, ahol a témát ők vetik fel és vitatják meg közösen. Ugyanakkor csütörtökönként jelenleg egy állandó téma kerül előtérbe, mégpedig az úgynevezett „hit útja”, amely arra vezeti rá a fiatalokat, hogy visszagondoljanak az elmúlt hétre és egy bensőséges találkozó jöjjön létre Istennel. Visszatekintenek a hét azon momentumaira mikor is a Jó Istent vélték felfedezni és jelen volt az életükbe, ezáltal tanulnak is egymástól. A találkozók rögzített pontokat is magukba foglalnak, mint például az ima, a Szentírás olvasása, és a zsolozsma éneklése minden találkozó végén. Havonta egyszer ifjúsági szentségimádást tartanak, és jelenleg egy újabb sajátosságot akarnak bevezetni, az ifjúsági szentmisét, amelyre egyre több igény van. Állandó programként jelen van az, hogy Szent Miklós napra készülnek a ferencesekhez járó gyerekeknek, Virágvasárnap keresztúttat végeznek a városban, Kolozsvár lakosaiért, minden vasárnap lehetőséget teremtenek a természetbe való kimozdulásra, ez a program mindenki számára nyitott, az év különböző szakaszaiba lelkinapot is tartanak. Sajátosságként jelenik meg, hogy az egyetemi éveket befejező diákokat közösen elbúcsúztassák.⁶⁷ A Francesco palántái csoport tagjai aktívan részt vesznek a már hagyománnyá vált ferences programokon, mint a FITT(Ferences Ifjúsági Téli Találkozó), FerIZa (Ferences Ifjúsági Zarándoklat), Ferences szilveszter, FerBit (Ferences bicikli túra), Assisi Szent Ferenc iskolája – gyerektábor, Keresem az utam – hivatástisztázó hétvége, Ferences focitábor, Ferences ösvény – lelki hétvége, Adventi lelki hétvége, Szent 3 Nap.⁶⁸

---

⁶⁶ KEL: *Légy hűséges* in: Vasárnap Katolikus hetilap, 2008, XVIII. évfolyam 17. szám, 8.

⁶⁷ Interjú Sz.t.-vel -szóbeli forrás

⁶⁸ <http://ofm.ro/eferi/> (2017.04.20)

A két keresztény közösségben, olyan tagokat találhatunk, akik Krisztusban élik mindennapjaikat és szeretetteljesen, őszintén viszonyulnak egymáshoz, ennek oka az lehet, hogy a közösség alapjait a „Szentháromságban találjuk meg”.⁶⁹ Ilyen közösségek esetében nem a tagok miatt létezik a szervezet, hanem a szervezet van a tagokért és nagyon világossá válik mindkét lelkiismereti csoportnál, hogy tagjai nem tehernek élik meg tagságukat.

A dolgozat három fejezetének összegzése képpen a következő fejezetben, a csoportok, a vallás és az identitás összeegyeztethetősége alapján felvetett kérdések eredményeként következtetéseket vonunk le, ugyanakkor reményeink szerint a bevezetőben említett hipotéziseket is alátámasztjuk.

5. Következtetések

A tudományos dolgozat fő vezérvonala végig a vallásosság és az identitás kapcsolata volt a serdülő- és ifjúkorban levő egyéneknél, emellett pedig két ifjúsági csoport és tagjai, valamint vallásos, de nem közösségbe tartozó fiatalok segítették a kutatást. Következtetés képpen az elméleti rész rá világított, arra, hogy a serdülő- és ifjúkorban levő egyének identitásának fejlődését több tényező befolyásolja és az identitás nem írható le lineáris folyamatként egy egyén életében, de legtöbb esetben az ifjúkorban kialakul a stabil identitás. Arra is választ kaptunk, hogy az identitás kialakulásában szerepet játszik a vallásosság és a személyes hit fejlődése is. Ugyanakkor a fiataalkori vallásosság, a személyes hit kialakulásában és fejlődésében a társas vagy csoport identitás döntő momentum egy serdülő életében. A dolgozat bevezetőjében megfogalmazott hipotéziseink, az ezekre adott feltételes válaszaink az interjúk fényében fognak beigazolódni vagy megcáfolódni, ezért minden interjú figyelmesen elemzünk és ennek eredményeképpen vonjunk le következtetéseinket.

---

⁶⁹ James O' HALLORAN SDB: Keresztény kisközösségek, Markó és Kiss Nyomda, Budapest 2000, 168.

6. Irodalomjegyzék

BALÁZS István: *A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest 2011.

BENKŐ Antal SJ: *Önmegvalósítás: antropológiai megfontolások*, in: Tózsér Endre (szerk.): *Önmegvalósítás keresztény szemmel. Pszichológusok és teológusok 9*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 35-54.

BRIDGES, Lisa J. – Kristin A. MOORE: *Religion and Spirituality in Childhood and Adolescence* in: https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2002/01/Child_Trends-2002_01_01_FR_ReligionSpiritAdol.pdf (2017.04.20)

COLE, Michael– COLE, Sheila R.: *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest 2006.

DANIEL, Krystyna – DURHAM, W. Cole: *A vallási azonosságtudat mint a nemzeti identitás összetevője: az egyház és az állam formálódó viszonyának következményei a volt szocialista blokk országokban* in: http://epa.oszk.hu/02300/02334/00051/pdf/EPA02334_Fundamentum_1997_02_005-021.pdf, Budapest 1997. (2017.04.19)

Dr. MOGYORÓSY-RÉVÉSZ Zsuzsanna: *A serdülőkorai krízis*, in: <http://www.metamorfozismuhely.hu/pageserdulo.html>. (2016.12.18)

Erdélyi Katolikus Karizmatikus Megújulás in: <http://www.ekkm.ro/m%C3%A9cses-k%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9g> (2017.04.20)

HOLLÓSVÖLGYI Zsuzsa: *Az identitásról és a serdülőkorai identitáskeresésről* in: <files.nevtan18.veresweb.com/200000479-ee3bbef367/19.pdf> (2016.12.18)

HORVÁTH Zsófia: *Énkép és identitás* in: http://epa.oszk.hu/00000/00011/00167/pdf/EPA00011_Iskolakultura_2012-7-8_020-034.pdf (2016.12.18)

HORVÁTH-SZABÓ Katalin: *Fiatalkori vallásosság és korai kötődés* in: Tózsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 19-42.

<http://lexikon.katolikus.hu/H/hit.html> (2017.04.16)

<http://ofm.ro/eferi/> (2017.04.20)

JÁLICS Ferenc: *Fejlődik a hitünk*, Korda Kiadó, Kecskemét 1996.

KEL: *Kedves egyetemista, főiskolás barátunk!* in: Vasárnap Katolikus hetilap, 1999.

KEL: *Légy hűséges* in: Vasárnap Katolikus hetilap, 2008, XVIII. évfolyam 17. szám

KÉZDY Anikó: *Fejlődési krízisek késő serdülő- és fiatal felnőttkorban. A vallásosság jellegzetességei és összefüggései a lelki egészséggel középiskolás és egyetemista mintában.* Doktori értekezés. Budapest 2010.

KÉZDY Anikó: *Krízisek és vallásosság (Serdülő- és ifjúkori fejlődési krízisek és a vallás szerepe a megküzdésben)* in: Tózsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 61-84.

KÓSA Éva: *A felnőtté válás útján* in: Tózsér Endre (szerk.): *Hit és élet a felnőttkor küszöbén*, Új Ember Kiadó, Budapest 2006, 119-164.

MÁTÉ-TÓTH András: *Vallási identitásfaktorok* in: <http://www.arts.u-szeged.hu/download.php?docID=16476>, Szeged 2011. (2017.04.19)

MÖNKS, Franz J. – KNOERS, Alphons M.P.: *Fejlődéslélektan*, Ego School, Budapest 1998.

NAGY Margit Veronika: *Intézetben a szocializált fiatalok jövőképe* in: http://www.etdk.adatbank.ro/pdf/szocm_nagy_mv.pdf, 2009. (2016.12.18)

O' HALLORAN, James SDB: *Keresztény kisközösségek*, Markó és Kiss Nyomda, Budapest 2000.

OZSVÁTH Judith: *Vakmerő szívek (12)* in: *Keresztény szó. Katolikus kulturális folyóirat*, 2011, XXII. évfolyam 2. szám.

PEHM Gilbert: *Bevezetés a spirituális teológiába*, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola 2006, in: http://www.sapientia.hu/hu/system/files/%252Fvar/www/clients/client11/web11/private/files/Pehm_Gilbert_Bevezetes_a_spiritualis_teologiaiba.pdf. (2017.04.19)

RÉVÉSZ György: *Személyiség, társadalom, kultúra – a pszichoszociális fejlődés erikson-i koncepció*, in: Gyöngyösiné Kiss E. – Oláh A. (szerk.) *Vázlatok a személyiségről. A személyiséglélektan alapvető irányzatainak tükrében*, Új Mandátum, Budapest 2007, 224 -243.

SZÉKELY János: *Önmegvalósítás vagy önmagunk elvesztése?* in: Tózsér Endre (szerk.): *Önmegvalósítás keresztény szemmel, Pszichológusok és teológusok 9*, Új Ember Kiadó, Budapest, 2006, 9-34.

SZEKERES Ágota: *Az identitás alakulása a tanulásban akadályozott fiatalok körében*, in: Szabó Ákosné (szerk.): *Tanulmányok a tanulásban akadályozottak pedagógiája és határtudományai köréből*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest 2008, 105-157.

SZENTMÁRTONI Mihály: *Istenkeresésünk útjai. A vallásos megtapasztalás lélektana*, Agapé Kiadó, Szeged 2000.

TAKÁCS Tamara: *Identitás és előítéletesség a kolozsvári diákok körében*, in:
<http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/identitas-es-eloteletesseg-a-kolozsvari-diakok-koreben>.
(2016.12.18)

TONELLI, Riccardo: *Fiatalokból felnőtt keresztények*, Don Bosco Kiadó, Budapest 2002.

VIK János: *Vallásosság és identitás* in: Marton József – Diósi Dávid (szerk.): *Katolicitás és etnocentrizmus Erdélyben. Katolikus identitásunk*, Szent István Társulat – Verbum, Budapest – Kolozsvár 2005, 9-22.